

Fanni Matikka

HÄMEENKYRÖN PÄIVÄHOIDON AMMATTIKASVATTAJIEN
KOKEMUS KUNNAN VARHAISKASVATUKSEN PERHETYÖSTÄ

Sosiaalialan koulutusohjelma

2016

HÄMEENKYRÖN PÄIVÄHOIDON AMMATTIKASVATAJIEN KOKEMUS KUNNAN VARHAISKASVATUKSEN PERHETYÖSTÄ

Matikka, Fanni
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Syyskuukuu 2016
Ohjaaja: Kumpulainen, Pasi
Sivumäärä: 34
Liitteitä: 3

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, perhetyö, päivähoito, varhaiskasvatus

Opinnäytetyön aiheena oli kyselylomakkeen avulla selvittää Hämeenkyrön päivähoidon ammattikasvattajien kokemukset kunnan varhaiskasvatuksen perhetyöstä. Tarkoituksena oli selvittää mitkä osiot palvelussa ammattilaiset kokevat toimiviksi ja mitä osia palvelussa ammattilaisten mielestä tulisi vielä kehittää, jotta kuntaan saataisiin mahdollisimman toimiva ja asiakkaitaan laadukkaasti palveleva varhaiskasvatuksen perhetyön kokonaisuus.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineisto tutkimukseen saatiin postikyselyllä, joka lähetettiin kaikille Hämeenkyrön alueella toimiville perhepäivähoitajille sekä päiväkotiryhmille. Analyysimenetelmänä tutkimuksessa käytettiin aineistolähteistä sisällönanalyysiä.

Tutkimuksesta selvisi, että ammattilaisten kokemukset Hämeenkyrön varhaiskasvatuksen perhetyöstä olivat suurimmaksi osaksi positiiviset. Kasvattajat kokivat saaneensa tarvittaessa riittävästi tukea varhaiskasvatuksen perhetyöntekijältä. He kokivat myös, että asiakasperheet saivat tarvitsemansa tuen arjenhaasteisiin. Kehityskohdiksi tutkimuksesta nousi kaksi asiaa. Se, että varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän työtavoista oli liian vähän tietoa ammattilaisilla sekä asiakasperheillä, ja se, että kynnys vastaanottaa tätä palvelua oli vielä liian korkea monelle.

Tutkimustulosten perusteella Hämeenkyrön varhaiskasvatuksen perhetyön kehittäminen toimivammaksi kokonaisuudeksi alkaa siitä, että ammattilaiset tietävät tarkalleen, mitä varhaiskasvatuksen perhetyö on ja miten sitä voidaan toteuttaa. Kun ammattilaiset itse tietävät millaisesta palvelusta on kyse, he voivat myös selvittää varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän roolia asiakasperheilleen.

HÄMEENKYRÖ'S DAYCARE PROFESSIONALS EXPERIENCE WITH MUNICIPAL EARLY CHILDHOOD EDUCATION FAMILY WORK

Matikka, Fanni

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

September 2016

Supervisor: Kumpulainen, Pasi

Number of pages: 34

Appendices: 3

Keywords: educational partnership, family work, daycare, early childhood education

The purpose of this thesis was to explore with a questionnaire how Hämeenkyrö's daycare professionals have experienced municipality's early childhood education family work. The goal was to find out which parts of this service professionals thought were working and which parts needed more work, so that Hämeenkyrö could have the most effective childhood education family work unity with good customer service quality.

This thesis was a qualitative one. The substance of the thesis was received with a questionnaire that was sent to all professional daycare providers in Hämeenkyrö. As an analyzing method in this thesis was used data-driven contents analysis.

Results of the study show that the daycare professionals experience from early childhood education family work in Hämeenkyrö was mostly positive. They felt that they and their customer families got adequate support from early-childhood-education-family-worker when needed. Early-childhood-education-family-workers job description was mostly unknown for both professionals and families. Improvement was also needed to make it easier for families to accept this kind of help.

Results of this study show that the development in becoming more functioning early childhood education family work unity in Hämeenkyrö begins with the professionals knowing exactly what early childhood education family work is and how can one put it into practise. When the professionals know what kind of service early-childhood-education-family-worker provides, they can also clarify it to their customer families.

SISÄLLYS

1Johdanto.....	5
2Varhaiskasvatus.....	6
2.1Päiväkot.....	7
2.2Perhepäivähoito.....	8
2.3Varhaiskasvatus Hämeenkyrössä.....	9
3Kasvatuskumppanuus.....	9
3.1Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet ja sen rakentuminen.....	10
3.1.1Kuuleminen.....	11
3.1.2Kunnioitus.....	12
3.1.3Luottamus.....	12
3.1.4Dialogi.....	13
4Perhetyö.....	14
4.1Perhetyö Hämeenkyrössä.....	16
5Opinnätetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	17
6Opinnätetyön toteuttaminen.....	18
6.1Postikysely.....	19
6.2Sisällönanalyysi.....	20
7Tulokset	22
7.1Tuki arjessa.....	22
7.2Matalankynnyksen toimintaa.....	23
8Johtopäätökset ja Pohdinta.....	25
Lähteet.....	27

1 JOHDANTO

Tämä työ käsittelee Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän työtä. Tarkoituksena oli kyselylomakkeen avulla selvittää päivähoidon henkilökunnan ammatillinen mielipide tästä toiminnasta ja se, miten varhaiskasvatuksen perhetyötä tulisi kehittää, jotta siitä saataisiin mahdollisimman toimiva ja asiakkaita palveleva kokonaisuus. Aihetta tutkitaan kunnan päivähoidon ammattilaisten näkökulmasta, ja tutkimukseen on otettu mukaan kaikki Hämeenkyrön kunnan päiväkodit ja perhepäivähoitajat.

Varhaiskasvatuksen perhetyö oli ollut toiminnassa Hämeenkyrön kunnassa vasta puolisivuotta, kun varhaiskasvatuksen perhetyöntekijänä toimiva Saija Lehtonen halusi selvittää miten se on otettu vastaan ja miten sitä jatkossa tulisi kehittää. Lehtonen selvitti itse asiakasperheidensä mielipiteet ja ulkoisti päivähoidon henkilökunnan mielipiteiden selvittämisen minulle.

Ajatus opinnäytetyöaiheeseeni tuli omien kiinnostuksieni kautta; haluan tulevaisuudessa työskennellä päivähoidossa, joten sen kehittäminen on minulle tärkeää. Lisäksi ennaltaehkäisevätyö ja matalankynnyksen toiminta ovat alueita, joita haluan kehittää. Tästä tutkimuksesta saamani informaation voin viedä mukani myös tulevaisuuden työpaikalleni.

Uskon vahvasti, että yhteistyö eri varhaiskasvatuksen kentällä toimivien henkilöiden kesken luo tukiverkoston paitsi päivähoidon henkilökunnalle itselleen, myös heidän hoitamilleen lapsille perheineen. Monialaisen työskentelyn kautta on mahdollista auttaa perheitä erinäisissä ongelmatilanteissa. Tämän opinnäytetyön kautta yhteistyö Hämeenkyrön varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän sekä päivähoidon henkilökunnan välillä vahvistuu entisestään, sillä mahdolliset ongelmakohdat nousevat tutkimukseni avulla esiin ja niihin pystytään pureutumaan.

Tutkimuksen pyrkimyksenä on kehittää Hämeenkyrön varhaiskasvatuksen perhetyötä niin, että se palvelisi mahdollisimman hyvin päiväkodeissa ja perhepäivähoitajina

toimivien kasvattajien tarpeita. Tätä tarvetta lähdettiin selvittämään kyselylomakkeen avulla, joka on liitteenä (LIITE 1).

Raportissani käsittelen ensin päivähoitoon ja perhetyöhön liittyviä käsitteitä, ja teen näin myös Hämeenkyrön kunnan näkökulmasta. Sen jälkeen kerron teettämästäni kyselylomakkeesta ja vastauksista joita olen saanut kyselylomakkeeni avulla päivähoiton kentältä.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksen käsite on historiallisesti yhteydessä varhaiskasvatusinstituution syntyyn ja kehitykseen. Ensimmäisiä laitoksia varhaiskasvatusta varten alettiin perustaa Euroopassa 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Tällöin kasvatusta määrittävä termi oli pikkulasten kasvatusta, joka tapahtui pikkulastenkouluissa. Nykyään monissa Euroopan maissa varhaiskasvatusta esiintyy käsitteenä esikoulukasvatusta (, kuten englannin pre-school tai ruotsin förskola). Sen sijaan USA:ssa on käytetty termiä ”Early Childhood Education”, joka sananmukaisesti tarkoittaa varhaislapsuuden kasvatusta. (Ojala 1993, 10.) Suomessa käsite varhaiskasvatusta otettiin käyttöön vasta 1970-luvun alussa (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 13).

Opetushallitus määrittelee verkkosivuillaan varhaiskasvatuksen tarkoittavan ”lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.” Varhaiskasvatuksen tavoitteiksi sivuosto nimeää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisen sekä hyvinvoinnin edistämisen. (Opetushallituksen www-sivut 2016.) Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi muodostuu fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja emotionaalisen hyvinvoinnin tasapainosta. Lapsen hyvinvointi lisääntyy, kun hänen perustarpeensa on otettu huomioon ja hän saa toimia itselleen ominaisella ja

motivoivalla tavalla. Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi on perustana lapsen viihtymiselle, oppimiselle ja kehitykselle. (Laine, Ruishalme, Salervo, Sivén & Välimäki 2009, 133.)

Varhaiskasvatuspalveluina toimivat päivähoito, esiopetus, koululaisten aamu- ja ilta-päivätoiminta sekä avoin varhaiskasvatustoiminta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2014a). Varhaiskasvatuslaissa (19.1.1973/36) sen toisessa pykälässä sanotaan, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on tunnistaa lapsen tuen tarve ja järjestää tarvittavat tukitoimet tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. Pykälässä tavoitteeksi mainitaan myös se, että varhaiskasvatus tukisi lapsen vanhempaa tai huoltajaa tämän kasvatustyössä. Tällainen työ on omiaan varhaiskasvatuksen perhetyöntekijälle, varsinkin isommissa ongelmakohdissa.

Päivähoidon työntekijät, eivät voi mennä lasten koteihin auttamaan perheitä heidän arjessaan, mutta usein perheiden arki heijastuu paljon myös päivähoitoon. Päivähoidon henkilökunta voi antaa pieniä vinkkejä siitä, mitä vanhemmat voivat tehdä erinäisissä tilanteissa, jos vanhemmat neuvoa kysyvät, mutta varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä on sellainen henkilö, joka voi mennä konkreettisesti perheen kotiin ja yhdessä vanhempien kanssa pohtia, mitä asioita voisi tehdä toisin.

2.1 Päiväkoti

Tällä hetkellä voimassa oleva päivähoitolaki säädettiin vuonna 1973, mutta vuonna 2015 laki sai uuden kuvaavamman nimen Varhaiskasvatuslaki. Ennen vuotta 1973 ja lain säätämistä lastentarhat olivat tarkoitettu 3-7-vuotiaille ja ryhmäkoko oli lähes poikkeuksetta 25 lasta yhtä opettajaa kohden. Lastentarhoissa oli omat osastot koko- ja puolipäiväistä toimintaa varten, mutta se saattoi toimia myös pelkästään kokopäiväisenä tai puolipäiväisenä. Hoitopaikkojen määrä lastentarhoissa tuli kaupungeissa ja taajamissa olla vähintään 50 paikkaa, ja maaseudulla ja haja-asutusalueilla 15 paikkaa. Ennen päivähoitolain säätämistä oli tavallista, että kaupungin tai taajaman lastentarhassa oli 75–100 lasta. Lastentarhoja, joissa oli yli

100 hoitopaikkaa, alettiin Suomessa perustaa 1940- ja 1950 – luvuilta lähtien. (Ojala 1993, 29-30.)

Suomeen perustettiin, lastentarhojen ohella, jo 1800-luvulla seimiä. Seimiä oli kahdenlaisia; osa niistä oli tarkoitettu 0-3-vuotiaille, kun taas osa ns. laajennetut seimet oli tarkoitettu 0-7-vuotiaille. Molemmissa hoidettiin noin 30 lasta. Valtaosa seimistä oli kunnallisia, mutta valtionavustusta seimet eivät saaneet ennen päivähoitolain säätämistä. 1960-luvun loppuun mennessä Suomessa oli hieman yli 300 seimeä. (Ojala 1993, 30.)

2.2 Perhepäivähoito

”Alun perin perhepäivähoidon tarkoitus oli palvella päivähoidon tarvetta väliaikaisena, nopeana, huokeana ja joustavana hoitokeinona, kunnes päivähoitoasiat saataisiin järjestyneisiin uomiinsa” (Kivioja, Koskenrouta & Valpola 1991, 11).

Perhepäivähoito sai ensimmäisen kerran virallistetun aseman päiväkotihoidon rinnalla vuonna 1973 säädetyin päivähoitolain myötä. Käytännössä perhepäivähoitoa on kuitenkin ollut niin kauan kuin on hoitoa vailla olleita lapsiakin ollut. (Kivioja ym. 1991, 17-18) Sen juurien voidaan ajatella ulottuvan jo antiikin Roomaan, jossa ylimystö antoi lapsensa orjattarien hoitoon. Vuosisatojen läpi taloudellisesti parempiosaiset ovat jatkaneet samaa käytäntöä, orjattaret ovat vain vaihtuneet kotiopettajattariin, lastenhoitajiin ja vastaaviin. Vaikka nämä järjestelyt eivät ole täysin vastaavia nykyisen perhepäivähoidon käsitystemme kanssa, ne edustavat yhtä lailla aikaisinta ilmentymää lapsen kasvatuksen, hoidon ja opetuksen uskomisesta muille kuin isälle tai äidille, tapahtumaympäristön ollessa kuitenkin kodinomaisen. (Parrila 2002, 25.)

Suomessa perhepäivähoito syntyi, kun keskiluokan äidit lähtivät töihin, eikä perheellä ollut varaa palkata kotiapulaista tai muuta hoitajaa kotiinsa, sukulaiset eivät pystyneet vastaamaan lapsen hoidosta, eikä yhteiskunnan tarjoamia

päivähoitopalveluita ollut tarjolla. Lapsi vietiin sen sijaan naapurin, jossa oli äiti kotona, joka suostui huolehtimaan vieraasta lapsesta. (Parrila 2002, 25.)

Tavallisin perhepäivähoidonmuoto on edelleen hoitajan kodissa tapahtuva perhepäivähoito, mutta sen rinnalle on kehittynyt muitakin muotoja, kuten lapsen kodissa tapahtuva perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito. KT Kuntatyöntäjien teettämän kyselyn mukaan vuonna 2013 palkkaa saavista kunnallisista perhepäivähoitajista 64 % työskenteli omassa kodissaan, 29 % työskenteli ryhmäperhepäivähoitajina ja 6 % muissa perhepäivähoitajan tehtävissä. (Kivioja ym. 1991, 17-18; Hotti, A. 2013)

2.3 Varhaiskasvatus Hämeenkyrössä

Hämeenkyrö on Pirkanmaalla sijaitseva kunta. Se sijaitsee noin 40 kilometrin päässä Tampereelta. Hämeenkyrön asukasluku on nyt noin 10 600 ja se kasvaa vuosittain noin 50 hengellä. (Hämeenkyrön kunnan www-sivut, 2016a) Väestöstä 18 % oli iältään 0-14-vuotiaita 2013 vuoden lopussa, jolloin perheitä oli 2980. (Tilastokeskuksen www-sivut 2013). Vuonna 2014 Hämeenkyrössä oli kymmenen päiväkotia, joista yksi oli vuoropäiväkoti. Lisäksi siellä toimi avoin päiväkotia ja yksi ryhmäperhepäiväkoti ja kymmenen perhepäivähoitajaa. (Lehtonen henkilökohtainen tiedonanto 2.12.2013)

3 KASVATUSKUMPPANUUS

Yleissopimuksessa lasten oikeuksista ”Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet.--” Tähän sitoutumiseen pyritään muun muassa kasvatuskumppanuuden kautta. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991)

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun ja kehityksen tueksi. Se on vanhemman ja ammattilaisen tasavertaista kohtaamista ja vuoropuhelua. Kaikilla lapsilla on oikeus aikuisten yhteisvastuulliseen huolenpitoon lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on mm. 1. saattaa yhteen ammattilaisen osaaminen ja vanhemman oman lapsen tuntemus, 2. asteittain syventää ammattilaisten ja vanhempien kohtaamisia, sekä tärkein 3.huolehtia siitä, että lapsi tulee kokonaisvaltaisesti nähdäksi, ymmärretyksi sekä kannatelluksi. Kasvatuskumppanuus perustuu kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteille, jotka ohjaavat tätä vuorovaikutusta. Sen erityisenä tehtävänä on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen, avun ja suojelun tarve. Lapsen ongelmat käytöksessä, oppimisessa ja viihtymättömyydessä nähdään epäkohtina sosiaalisessa yhteistoiminnassa ja oppimisympäristössä. Päivähoidon henkilöstön vastuulla on luoda edellytykset tasavertaiselle yhteistyölle, jossa vanhempien ja kasvattajien keskinäinen luottamus, tasavertaisuus ja kunnioitus luovat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Kasvatuskumppanuus on kirjattu Vasun eli varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, Laatusuositukseen ja koulun yhteistyöhön -laatusuositukseen sekä opetusministeriön Perusopetuksen laatuvaatuksiin. (Vanhempainilta.fi; Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut, 2014.)

3.1 Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet ja sen rakentuminen

”Kasvatuskumppanuus alkaa aina tutustumisesta.” (Kaskela & Kekkonen, 2006, 41.) Ensimmäisen tapaamisen kasvattajan ja perheen välillä suositellaan tapahtuvan perheen kotona, mutta sen voi järjestää myös päivähoitopaikassa tai jossain muussa sopivassa paikassa. Tilanteessa mennään vanhempien ehdoilla, jotta he pystyisivät olemaan mahdollisimman rentoja tilanteessa, ja kasvattaja pääsee näkemään lapsen omana itsenään, jotta saa kuvaa millainen lapsi on kyseessä ja miten hänen kanssaan kannattaa toimia. Lapsi saa myös mahdollisuuden tutustua työntekijään, joka helpottaa uuteen paikkaan ja tilaan tulemisessa. Tavoitteena ensimmäisellä kerralla on puhua päivähoiton aloituksesta, perheen odotuksista ja toiveista. Kasvattaja pääsee vastaamaan kysymyksiin, joita vanhemmilla on saattanut etukäteen tulla liittyen päivähoitoon tai ylipäätään heidän muuttuvaan arkeensa. Lähtökohtana onkin antaa perheelle puheenvuoro. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 41.)

3.1.1 Kuuleminen

Vuoropuhelussa keskeisiä asioita ovat toisen kuuntelu ja kuuleminen. Kuuleminen on ensi sijassa suhde toiseen ihmiseen. Siinä asetutaan kuulemaan toisen ihmisen asiaa, hänen ajatuksiaan ja puhetaan. Kuuleva suhde on eläytyvää kuuntelemista, jossa keskitytään ja ollaan läsnä. Puhujalle tämä näkyy aitona kiinnostuksena, empaattisuutena ja rehellisyytenä. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 32.)

Kuunteleminen vaatii turvallisen ja myönteisen ilmapiirin, joka kuuntelijan tulee luoda. Kuuntelijan tulee haluta ja uskaltaa ottaa vastaan sen, mitä toinen hänelle viestittää. Joskus kuunteleminen on riskinottamista ja saattaa vaatia erilaisten tunteiden sietämistä. Kuuntelemisen voi tehdä haasteelliseksi se, jos kuuntelijalla on ennakkoaavistus siitä, että puhujan asia on negatiivinen, syyttävä tai erimielinen kuulijan kanssa. Ihminen menee helposti puolustuskannalle tällaisessa tilanteessa ja alkaa kertoa omia mielipiteitään, jolloin puhuja ei tule enää kuulluksi. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 32.)

Vuoropuhelussa ei ole paikkaa saarnaamiselle, luennoimiselle, kritisoimiselle, syyttelylle ja olettamiselle, sillä ne aiheuttavat sen, ettei kukaan osapuolista enää

kuule. Sen sijaan kuulevassa suhteessa voidaan viestittää valmiutta kuulla toisen asia pienillä kommentteilla, kuten ahaa, hmm, kerro lisää sekä kasvon ilmeillä ja eleillä. Kuuluksi tuleminen on aina eheyttävä kokemus ja se tekeekin siitä kasvatuskumppanuuden keskeisen periaatteen. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 32.)

3.1.2 Kunnioitus

Ihminen haluaa tulla hyväksytyksi omana itsenään, ilman mitään ehtoja. Kunnioittava asenne on toisen hyväksymistä ja hänen arvostamistaan. Arvostava asenne lähtee ihmisen ajatuksista ja sitä kautta se ilmenee myös ihmisen teoissa. Kunnioituksen puute näkyy toisen mitätöimisellä ja selän kääntämisellä, sen viestimisellä, ettei toisella tai hänen sanomisillaan ole mitään merkitystä. Puolestaan avoimuus ja myönteisyys edesauttavat ihmistä käsittämään, että häntä arvostetaan ja kunnioitetaan. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 34.)

Erilaisuuden kohtaaminen voi luoda haasteen kunnioittavan suhteen luomiselle - esimerkiksi toisella on erilainen perhekäsitys tai arvomaailma. Ihmiselle on luultavasti helpompaa hyväksyä sellaiset toimintatavat jotka ovat lähellä hänen omiaan ja niitä joihin hän on tottunut, ja vierastaa niitä jotka tuntuvat kaukaiselta tai jopa sopimattomalta. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 34.)

Kuunteleminen on avain oppia hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista henkilöä. Kunnioittaminen edesauttaa todellisen vuorovaikutuksen syntyä. Tällöin asioita voidaan ottaa esiin peittelemättä ja teeskentelemättä. Rehellisyys ja avoimuus osoittavat kunnioitusta, merkittävien asioiden salailu puolestaan viestittää kunnioituksen ja arvostuksen puutteesta. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 34.)

3.1.3 Luottamus

”Luottamus rakentuu kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista.” Sen synty vaatii yhteisiä kohtaamisia, vuoropuhelua ja aikaa. Luottamus päivähoidon työntekijöihin muodostuu monen vanhemman mielessä työntekijän ja lapsen välisestä suhteesta, siitä miten työntekijä välittää omaa tietämystään ja tuntoaan lapsesta. Vanhemman luottamus ja turvallisuuden tunne lapsen hyvästä hoidosta herää, kun kasvattajalla on herkkätuntoinen suhde hänen lapsensa kanssa. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 36.)

Luottamusta rakentaa myös vanhemman mahdollisuus vaikuttaa oman lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen liittyviin asioihin. Mitä enemmän vanhempien ajatuksia, kasvatuskäsityksiä ja toiveita voidaan huomioida päivähoitossa, sitä konkreettisemmin vanhempi kokee voivansa osallistua oman lapsensa kasvuun ja kehitykseen. Päivittäiset kohtaamiset vanhemman ja työntekijän kesken, jossa päästään puhumaan lapsen asioista, luovat pohjaa luottamukselle ja mahdollistavat yhteisen ymmärryksen lapsesta. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 36.)

Ihmiset tarvitsevat eripituisen ajan luottaakseen toiseen ihmiseen, ja tämän luottamuksen syntyyn vaikuttaa myös ihmisen aikaisemmat kokemukset sekä muistot samankaltaisista tilanteista ja asioista. Kasvatuskumppanuudessa keskeisenä tavoitteena on luoda luottamuksellinen ilmapiiri kaikelle vuoropuhelulle vanhemman ja työntekijän välillä. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 36.)

3.1.4 Dialogi

Dialogi sana tulee kreikankielestä, jossa sen kantasanat ovat dia, joka tarkoittaa läpi, sekä logos, joka tarkoittaa merkitystä. Eli merkitys virtaa puheen läpi tai kautta. Suomenkielessä dialogilla on myös vastine kuunteleva keskustelu. (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut, 2015b.)

Dialogi perustuu kuulemiselle. Aitoa vuoropuhelua voi syntyä vain kuulevassa suhteessa, jossa kaikilla osapuolilla on tilaa kertoa omat ajatuksensa. Dialogi tapahtuu tasa-arvoisessa puheessa, jossa kenenkään tietämys ei ole arvokkaampaa tai merkityksellisempää kuin toisen. Dialogisessa vuoropuhelussa voidaan olla eri

mieltä, suorapuheisia ja rehellisiä, koska siinä on mukana kuulemisen ja kunnioituksen periaatteet. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 38.)

Dialogissa ei valita puolia. Se on taito ajatella, puhua ja toimia yhdessä. Yksilön ottaman kannan asioihin ei tarvitse, eikä tulekaan, olla lopullinen, vaan se on askel kohti lopputulosta. Dialogissa hyväksytään, että ihmisten näkemykset voivat poiketa toisistaan eikä kenenkään näkemys kata koko totuutta. Sen sijaan dialogilla pyritään luomaan yhteistä ymmärrystä ja sovittamaan yhteen näitä erilaisia tulkintoja todellisuudesta. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 38; Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut, 2015b.)

Dialogisen kasvatuskumppanuuden onnistumisen kannalta on tärkeää, että työntekijä on kosketuksissa omaan sisäiseen maailmaansa. Työntekijän tulisi käydä vuoropuhelua sisäisen kasvattajansa ja sisäisen lapsensa kanssa, ja tarkastella omia ajatuksiaan, kokemuksiaan sekä tunteitaan. Ammatilliseen tietoisuuteen kuuluu se, että työntekijä osaa erottaa omat ajatukset ja tunteensa asiakkaidensa tilanteista, sekä tietoisesti, että emotionaalisesti. Kun työntekijä osaa eriyttää oman elämänsä asiakkaansa tilanteesta, helpottaa se myös asiakkaan kuulemistä, vaikka tällä olisi jotain haastavaa sanottavaa. (Kaskela & Kekkonen, 2006, 38.)

4 PERHETYÖ

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivuilla Helsingin kaupungin Lapsiperheiden perhetyön johtava ohjaaja Tarja Tirkkonen määrittelee perhetyön asiakkaan ja tämän perheen hyvinvoinnin tukemiseksi. Perhetyön tarkoituksena on perheen vuorovaikutuksen parantaminen ja voimavarojen vahvistaminen. Perhetyötä voidaan tehdä ehkäisevänä tai korjaavana työnä. Yleisimmin sitä toteutetaan sosiaalitoimen, koulun, päivähoiton ja neuvolan yhteydessä.

Perhetyöllä pyritään tukemaan erityistä tukea tarvitsevien lapsien ja nuorten terveyttä ja kehitystä. Luonteeltaan perhetyö on pitkäjänteistä, suunnitelmallista ja kokonaisvaltaista. Perhetyö ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta, mutta lastensuojelun asiakkaat ovat kuitenkin oikeutettuja saamaan sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä kuten myös lastensuojelulain mukaista tehokasta perhetyötä.

Perhetyön tavoitteena on lisätä lapsiperheiden elämänhallintaa ja edistää perheiden itsenäistä toimintakykyä. Perhetyöllä vahvistetaan vanhemmuutta sekä tuetaan lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. Lapsiperheille pyritään tarjoamaan tukea mahdollisimman nopeasti huolen havaitsemisen jälkeen. Perheiden saadessa tukea oikealla hetkellä on mahdollista ehkäistä ongelmien vaikeutumista, syrjäytymistä ja erityispalveluiden, kuten lastensuojelun, tarvetta. Palveluiden painopisteen siirtämisellä asiakkaiden koteihin, on voitu vähentää korjaavien palveluiden tarvetta ja vähentää sosiaalihuollon kokonaiskustannuksia. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut, 2015c)

Perhetyötä tekevien ammattilaisten nimikkeet vaihtelevat ja ovat esimerkiksi perhetyöntekijä, perheohjaaja ja perhekoutsit. Perhetyöntekijän työ voi mm. sisältää vanhemmuuden tukemista, ohjaamista lapsen kasvatusta ja hoitomenetelmissä, perheen vuorovaikutustaitojen tukemista ja sosiaalisten verkostojen laajentamista, arjen hallintaan liittyvää ohjausta, perheen toimintakyvyn vahvistamista kriisitilanteissa tai ylipäätään uusissa tilanteissa sekä syrjäytymisen ehkäisemistä. (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 26; Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut, 2015c).

Perhetyö perustuu sille, että perheen yksilöllinen tilanne arvioidaan ja määritellään perhelähtöiset tavoitteet sekä valitaan niiden saavuttamiseksi käytettävät toimintamenetelmät (Järvinen ym., 2012, 102). Onnistumisen tekijöinä perhetyössä toimivat avoimuus, rehellisyys ja luottamuksellisuus (Järvinen ym., 2012, 21). Perhetyön prosessissa on kolme eri päävaihetta; aloitusvaihe, toteutusvaihe ja työskentelyn päätös. Prosessin aloitusvaiheessa joku perheenjäsenistä voi ilmaista tuen tarpeensa tai perheen kanssa kontaktissa oleva työntekijä voi kertoa huolestaan perheen tilanteesta. Jotta perheen ja heitä auttavan tahon välille syntyy luottamuksellinen suhde, tulee huolen havainneen työntekijän keskustella avoimesti perheen kanssa omasta huolestaan ja siitä miten perhetyö voisi auttaa perhettä.

Huolen puheeksi ottanut työntekijä pyytää lupaa olla yhteydessä perhetyöntekijään, jotta saadaan alustava arvio perhetyön mahdollisuudesta auttaa perhettä. Perheelle sopivan palvelukokonaisuuden suunnittelua voidaan tarkastella palveluohjausprosessina. Palveluohjauksessa pyritään löytämään asiakkaan voimavarat ja ohjaamaan hänet niitä tukevien palvelujen äärelle. Perhettä pyritään tukemaan sitoutumaan perheenjäsentensä hyvinvoinnista huolehtimiseen ja vahvistamaan perheen sisäisiä voimavaroja. (Järvinen ym., 2012, 102.)

Perhetyön toteutusvaiheen alussa perhetyöntekijä ja perhe yhdessä laativat perhetyön suunnitelman, joka perustuu selvitettyyn tuen tarpeeseen. Suunnitelma sisältää perhetyön tavoitteet, sisällön, menetelmät, vastuut ja arvioinnit. Perhetyöntekijä ja perhe ovat kontaktissa suunnitelman mukaisesti, etukäteen sovittujen tavoitteellisten kotikäyntien, perhetapaamisten ja keskusteluiden myötä. (Järvinen ym., 2012, 102-109.)

Kun perhe on tavoittanut perhetyön suunnitelmassa nimeämänsä tavoitteet, tapaamisia perhetyöntekijän kanssa vähennetään ja ne päätetään kokonaan. Joskus perhe haluaa lopettaa tapaamiset jo ennen tavoitteidensa saavuttamista, jolloin perhetyöntekijä pyrkii löytämään perheelle toisenlaisen tukimuodon. (Järvinen ym., 2012, 102.)

4.1 Perhetyö Hämeenkyrössä

Ennaltaehkäisevä perhetyö on tarkoitettu vanhemmuuden tukemiseen. Sen tavoitteena on perheiden elämänhallinnan ja voimavarojen lisääminen sekä arjessa selviytymisen vahvistaminen. Neuvola, päivähoito, perheneuvonta tai muu viranomaistaho voi ohjata perheen tämän palvelun piiriin.

Perheohjaus on koululaisille ja heidän perheilleen suunnattu ennaltaehkäisevä palvelu. Palvelu on luonteeltaan tilapäistä. Perheohjaus voi auttaa perheitä esimerkiksi haastavissa läksyjenteko tilanteissa.

Lastensuojelun perhetyö on lastensuojelulain mukainen avohuollon tukitoimi. Siihen ohjaututaan sosiaalityöntekijän kautta. Palvelun alkaessa laaditaan asiakassuunnitelma yhdessä perheen, sosiaalityöntekijän sekä perhetyöntekijän kanssa. (Hämeenkyrön kunnan www-sivut, 2016b)

Varhaiskasvatuksen perheohjaus Hämeenkyrössä ei ole lastensuojelua, vaan vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan tukemista sekä neuvontaa yhteisen kasvatustehtävän saavuttamiseksi. Palvelu on maksuton. Varhaiskasvatuksen perhetyöntekijään voi ottaa yhteyttä lapsen hoitaja tai perhe itse. (Hämeenkyrön kunnan www-sivut, 2016c).

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia *miten Hämeenkyrön päivähoidon kasvattajat olivat kokeneet varhaiskasvatuksen perhetyön siihen asti ja mitä mahdollisesti tulisi vielä kehittää lisää heidän mielestään*. Tutkin asiaa kyselylomakkeella, jolla selvitettiin päivähoidon henkilökunnan kokemuksia varhaiskasvatuksen perhetyöstä tähän asti ja ajatuksia siitä, mitä he tulevaisuudessa kaipaavat tältä palvelulta. Tarkoituksena oli siis saada Lehtoselle tietoa päivähoidonkentältä, jonka avulla hän voisi kehittää omaa työskentelyään Hämeenkyrön varhaiskasvatuksen perhetyöntekijänä ja saada siitä mahdollisimman hyvin varhaiskasvatuksen kenttää palvelevan kokonaisuuden.

Omista kodeistaan ja päiväkodeista käsin työskentelevät kasvattajat ovat tärkeä osa varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän verkostoa, jonka kautta Lehtonen tapaa asiakasperheitään. Varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän tulee myös tukea ja tarvittaessa ohjata varhaiskasvatushenkilöstöä, joiden hyvinvointi ja voimavarat heijastuvat myös lapsiin. Tutkimustehtävänä opinnäytetyössäni oli selvittää *miten*

päivähoidon ammattilaiset ovat kokeneet varhaiskasvatuksen perhetyön. Apukysymyksinä, joiden avulla etsin aineistosta tietoa ovat: 1. Millaisissa tilanteissa ammattilaiset olivat yhteydessä Lehtoseen, 2. Milloin ammattilaiset ohjaavat asiakasperheitään Lehtosen työn piiriin? 3. Millaisia kehityskohtia ammattilaiset kokivat vielä olevan?

Tutkimuksessani en selvittänyt asiakasperheiden kokemuksia, koska halusin keskittyä ammattilaisten näkemykseen varhaiskasvatuksen perhetyöstä.

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen selvitys. Aineiston keruussa käytin postikyselyä ja aineiston analyysissä puolestaan kvalitatiivista sisällönanalyysia.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa yksi tutkimusvaihtoehto on haastatella valittuja yksilöitä, kuten tässä tutkimuksessa Hämeenkyrön päivähoidon henkilökuntaa. Laadulliselle tutkimukselle keskeistä on aineistonäkökulma, jonka ilmiänsä toimii teksti.

Kvalitatiivisen tutkimuksen objektiivisuus perustuu sille, ettei tutkija sekoita omia uskomuksiaan, asenteitaan ja arvostuksiaan tutkimuskohteeseen. Sen sijaan tutkija pyrkii ymmärtämään haastateltavien ilmaisut ja näkökulmat.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli Hämeenkyrön päivähoidon ammatillisten kokemusten selvittäminen kunnan varhaiskasvatuksen perhetyöstä.

Tässä tutkimuksessa oli mahdollisuus tehdä kokonaistutkimus, jossa kaikille populaatioon kuuluville henkilöille lähetettiin teettämäni kysely. Tällaisen

tutkimuksen voi tehdä ainoastaan silloin, kun populaation koko on hyvin pieni. (Nummenmaa, 2011, 22).

Tässä tutkimuksessa perusjoukon koko oli varsin pieni (30), joten siitä pystyi tekemään kokonaistutkimuksen. Kokonaistutkimuksen teko oli tarkoituksen mukaista, jotta kaikille Hämeenkyrön päivähoidon henkilökunnasta annettiin mahdollisuus sanoa ammatillinen mielipiteensä Hämeenkyrön varhaiskasvatuksen perhetyöstä. Kokonaisaineistoon poimitaan mukaan jokainen perusjoukon jäsen tai yksikkö, eli tässä tutkimuksessa Hämeenkyrön perhepäivähoitajat ja päiväkotien eri ryhmät.

6.1 Postikysely

Joukkohaastattelututkimuksia on tehty jo yli sadan vuoden ajan. Näiden tutkimusten suosio kasvoi merkittävästi 1900-luvun puolivälin jälkeen, johon vaikutti tietokoneen keksiminen ja käyttöönotto tutkimusten apuvälineeksi.

Joukkohaastattelututkimukset ovat alusta asti perustuneet pääasiallisesti malliin, jossa henkilöt jotka otokseen kuuluvat vastaavat kohtuullisen ajan puitteissa valmiiksi laadittuihin kysymyksiin. Niiden rakenteen vuoksi tällaista tiedonkeruu tapaa kutsutaan strukturoiduksi.

Epävarmuustekijä postikyselyssä voi olla muun muassa se, ettei haastattelijä ole avustamassa vastaamista. Tällöin joihinkin kysymyksiin vastaaminen teknisesti oikealla tavalla saattaa epäonnistua tai vastauskohta saatetaan jättää kokonaan tyhjäksi. Vastaajana saattaa olla myös joku muu kuin siihen tarkoitettu henkilö. (KvantiMOTV, 2012.)

Päädyin tekemään opinnäytetyöni tutkimusosuuden postikyselynä, koska tutkimukseen kuuluvia henkilöitä oli kymmenen perhepäivähoitajaa ja 20 päiväkotiryhmää eli 30 vastaajaa. Vastaajina toimineet Hämeenkyrön päivähoidon henkilökunta olivat tehneet työtä noin 1 – 34 vuotta.

Laadin itse kyselylomakkeen (LIITE 1), jonka avulla keräsin tiedot Hämeenkyrön päivähoidon henkilökunnalta. Aloin laatia kyselyä joulukuussa 2013 ja se lähetettiin

vastaajille maaliskuussa 2014. Kyselylomakkeiden mukana vastaajille lähti myös viesti minulta, jossa kerron tutkimuksestani ja itsestäni (LIITE 3). Kyselylomakkeet menivät yhteistyöhenkilöni Saija Lehtosen kautta päiväkotien johtajille, jotka jakoivat ne taas alaisilleen. Kyselylomakkeita palautui 15/30, joista viimeiset sain 17. huhtikuuta. Kyselylomakkeiden mukana lähteneissä saatekirjeissä oli minun yhteystietoni, jossa ohjeistettiin lähettämään täytetyt kyselylomakkeet osoitteeseeni. Osa kyselylomakkeista palautui kuitenkin Lehtoselle, jolta noudin ne 17. huhtikuuta.

Itse kysely koostui monivalintakysymyksistä sekä avoimista kysymyksistä. Monivalintakysymykset olivat kyllä- ja ei- vaihtoehtoja, joihin avoimella kysymyksellä hain sitten tarkennusta. Käytin avoimia kysymyksiä, jotta saisin vastaajien ammatillisen kokemuksen äänen esiin.

6.2 Sisällönanalyysi

Analyysimetodina tässä opinnäytetyössä käytetään aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jossa ”analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti.” Koska analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä, ei aiemmilla havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla tulisi olla merkitystä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa. (Tuomi & Sarajärvi, 2004, 97.)

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sitä voidaan pitää yksittäisen metodin lisäksi myös väljänä teoreettisena kokonaisuutena, joka kyetään liittämään erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sisällönanalyysi sopii hyvin kaikenlaisten kirjoitusmuotoon saatettujen dokumenttien (löyhä merkitys) analyysiin, ja se sopii myös strukturoimattoman aineiston analyysiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2004, 93 ja 105.)

Aineistolähtöinen laadullinen eli induktiivinen aineiston analyysi voidaan karkeasti jakaa kolmivaiheiseksi prosessiksi, johon kuuluvat 1. aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2. aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3. abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luonti. (Tuomi & Sarajärvi, 2004, 110.)

Aineiston pelkistämässä analysoitava informaatio eli data pelkistetään siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Pelkistäminen on joko informaation tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, jonka mukaan aineistoa pelkistetään koodaamalla tai litteroimalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. Pelkistäminen voi tapahtua niin, että aineistosta etsitään tutkimustehtävää kuvaavia ilmaisuja, jotka sitten alleviivataan erivärisillä kynillä. (Tuomi & Sarajärvi, 2004, 111-112.)

Aloitin aineistolähtöisen analyysin teon lukemalla palautuneet kysymyslomakkeet useaan kertaan, jonka jälkeen kirjoitin saadut vastaukset ylös kysymyskohtaisesti avokysymyksistä ja monivalintakysymyksistä. Pehdyttyäni vielä uudelleen saatuihin vastauksiin aloin etsiä niistä tutkimukselleni oleellisia asioita. Jätin pois esimerkiksi vastauksen, jossa vastaaja kertoi toisessa kunnassa tapahtuneesta varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelusta. Tulostin koostamani kyselyvastaukset seitsemälle A4-arkille kaksipuolisena ja merkitsin erivärisillä yliviivaustuseilla oleelliset asiat.

Aineiston ryhmittelyssä eli klusteroinnissa aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi. Aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja ne yhdistetään omaksi luokaksi sekä nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Aineisto tiivistyy luokittelussa, koska yksittäisiä tekijöitä yhdistellään yleisiin luokkiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2004, 111-112.)

Omassa työssäni kirjoitin yliviivatut lauseet erilliselle paperille yksinkertaistettuina, jossa tutkiskelin niitä ja etsin samaa tarkoittavia käsitteitä. Kirjoitin tietokoneella nimeämäni luokat ylös.

Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä alkuperäisinformaatiossa käytetyistä kielellisistä ilmauksista edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Aineiston abstrahoinnissa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Tämän valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Klusterointi katsotaan jo osaksi abstrahointiprosessia. Abstrahointia jatketaan yhdistämällä luokkia niin kauan kuin se on mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi, 2004, 114.)

Omassa tutkimuksessani jatkoin yhtäläisyyksien etsimistä luokitusten välillä. Sainkin yhdistettyä ne kolmeksi pääluokaksi ja lopuksi kaikki luokitukset päättyivät yhden varjon alle - kokemukset varhaiskasvatuksen perhetyöstä. Tästä on esimerkki liitteissä. (LIITE 2)

7 TULOKSET

Kaksi pääluokkaa, joihin päädyin abstrahoinnin lopussa ovat Tuki arjessa ja Matalankynnyksentoiminta. Seuraavaksi aion käsitellä molempia luokkia erikseen ja kertoa mitä ne pitävät sisällään. Tuki arjessa oli selkeästi positiivinen asia kasvattajien vastauksissa ja Matalankynnyksen toiminta pitää sisällään sekä positiivisia asioita että kehitettäviä kohtia.

7.1 Tuki arjessa

”On tukena perheellä ja hoitajalla, myös heidän välisenä yhteistyön apuna.” (Vastaaja 3)

Tuki arjessa pitää sisällään tuen jota kasvattajat itse kokevat saavansa, uskovat kollegoidensa saavan ja tietävät asiakasperheidensä saavan. Omakohtainen tuen saanti liittyi paljolti päivähoitossa haasteellisesti käyttäytyviin lapsiin. Kasvattajat ottivat yhteyttä Lehtoseen, kun kaipasivat ulkopuolisen näkökulmaa ja/tai neuvoja koko ryhmän kanssa toimimiseen tai yksilön kohtaamiseen. Vastaajissa oli myös vasta työn aloittaneita kasvattajia, jotka kertoivat ottaneensa yhteyttä Lehtoseen, kun

heille tuli vastaan uusi kokemus, josta eivät yksin päässeet eteenpäin. Kasvattajat kokivat saavansa turvaa myös siitä, että heillä on mahdollisuus käyttää tällaista resurssia, kun sitä tarvitsevat.

”Perheet tuntuvat tarvitsevan tukea nykyään paljon, mutta tuen tarpeet ovat perhekohtaisia.” (Vastaaja 14)

”Huoli lapsesta ja perheestä, jolloin omat resurssit eivät riitä tilanteen selvittämiseen. Kun perhe tarvitsee apua kotiin tai esim. ’paperi/hakemusviidakossa’.” (Vastaaja 12)

Asiakasperheitä koskeva tuki tuli paljon vahvemmin esiin vastaajien avovastauksissa kuin ammattilaisia itseään koskeva tuki. Kuitenkin monivalintakysymyksistä nousi esille se, että ammattilaiset kokivat itsekin saaneensa tukea perhetyöntekijältä. Kasvattajat kertoivat olevansa yhteydessä varhaiskasvatuksen perhetyöntekijään, kun heillä herää huoli perheestä ja sen jäsenistä. Huoli saattoi liittyä muun muassa lastensuojelutapaukseen, perheessä tapahtuviin kriisitilanteisiin, vanhempien jaksamiseen tai perheen arjesta selviämiseen. Kasvattajat kokivat, että Lehtosen tekemät kotikäynnit ovat hyvä tukikeino perheille. Kasvattajat eivät itse voi mennä asiakasperheidensä kotiin auttamaan arkisissa haasteissa, joten he kokevat hyväksi asiaksi sen, että on ihminen, joka sen kykenee tekemään.

”Henk.koht. En ole tarvinnut perhetyöntekijän palveluita mutta luulen että moni muu kollega on tarvinnut ja varmasti on ollut hyötyä.” (Vastaaja 11)

Vastauksissa tuli esille myös se, että kasvattajat uskoivat kollegoidensa käyttäneen varhaiskasvatuksen perhetyön palveluita hyväkseen. He uskoivat tietyn työmuodon, jota Lehtonen tarjoaa olevan toimiva ja hyödynnetty, vaikkeivät he itse sitä olisikaan käyttäneet vielä hyväkseen. Tämä kertoo positiivisesta suhtautumisesta Lehtosen työhön ja sitä, että vastaajat kokevat toiminnan hyödyllisenä.

7.2 Matalankynnyksen toimintaa

Matalankynnyksentoiminta tähtää siihen, että avun saaminen olisi mahdollisimman lähellä asiakasta ja avun vastaanottaminen olisi mahdollisimman helppoa. Jotta tämä

olisi mahdollista, asiakkailla tulee olla mahdollisimman paljon tietoa siitä, mistä palvelussa on oikeasti kyse.

”Vanhemmat ehkä tarvitsisivat vielä enemmän tietoa palvelusta” (Vastaaja 13)

”Työnkuvan selkeyttäminen päivähoidon työntekijöille” (12)

Vastauksista nousi esiin se, että kaikki kasvattajat eivät olleet itsekään ihan perillä siitä, minkälaisia palveluita Lehtonen työssään todella tarjoaa. He uskoivat myös, ettei heidän asiakasperheilläänkään ollut tarpeeksi tietoa varhaiskasvatuksen perhetyöstä. Kasvattajat uskovat, että Lehtosen pitäisi panostaa enemmän varhaiskasvatuksen perhetyön markkinointiin. Tämän hän voisi näiden ammattilaisten mielestä tehdä, esimerkiksi esittelemällä toimintaansa vanhempainilloissa ja olemalla saatavilla päivähoidon paikoissa tiettyinä sovittuina aikoina, jolloin vanhemmat voisivat itse tulla luomaan yhteyden Lehtoseen.

”Helppo ohjata, varsinkin kun voi kertoa ettei kuulu lastensuojelun piiriin. Luulisi että perheille pienempi kynnys ottaa apua vastaan.” (Vastaaja 2)

”Henkilökohtainen, hienovaraisesti ohjattava, koska koskee perheiden sisäisiä asioita.” (Vastaaja 5)

Varhaiskasvatuksen palveluiden piiriin ohjaamisen kasvattajat kokivat hyvin eri lailla toisistaan. Osa vastaajista koki palveluiden piiriin ohjaamisen hyvin helppona ja luontevana, toiset taas haasteellisena, hienovaraisuutta kaipaavana ja tarpeellisena. Haasteellisena vastaajat kokivat sen, että tilanteessa pitää puuttua perheen yksityiselämään ja uskoivat aiheen olevan usein herkkä perheille. Helpoksi palveluun ohjaamisen kokeneet kasvattajat kertoivat tämän johtuvan siitä, ettei varhaiskasvatuksen perhetyö kuulu lastensuojelun piiriin ja heidän mielestään Lehtonen itsessään on helposti lähestyttävä henkilö.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän tutkimuksen perusteella Hämeenkyrön päivähoidon ammattilaiset ovat vastaanottaneet varhaiskasvatuksen perhetyön positiivisena ja toimivana asiana. Vastaajat kokevat saaneensa tukea itse Lehtoselta ja kokevat myös kollegoidensa sekä, mikä tärkeintä, asiakasperheidensä saaneen tukea varhaiskasvatuksen perhetyöstä. He tietävät, että voivat ottaa yhteyttä Lehtoseen, milloin vain tilanne sitä vaatii.

Kehittämiskohde, joka oli lisätieto varhaiskasvatuksen perhetyöstä Lehtosen asiakaskunnalle eli perheille ja kasvattajille, olivat jokseenkin odotettavissakin. Varhaiskasvatuksen perhetyö oli ollut toiminnassa kunnassa kahdeksan kuukautta kyselyn ajankohtana, joten tilanne oli hyvin uusi vielä kaikille. Kunnassa oli aiemmin ollut vain sosiaalitoimen perhetyötä, jolla tänä päivänäkin vielä on ihmisten mielessä suora yhteys huostaanottoihin, vaikka tilanne ei niin olekaan. Varhaiskasvatuksen perhetyö on kuitenkin kaiken kaikkiaan otettu todella hyvin vastaan. Päivähoidon ammattilaisilla ei itsellään tullut esiin mitään pelkoja ja ennakkoluuloja toimintaa kohtaan, vaan päinvastoin. Kasvattajat tietävät saavansa apua tarpeen vaatiessa ja uskovat sen olevan hyödyllinen resurssi itselleen ja muille.

Tutkija huomasi kyselylomakkeita läpi käydessään, ettei kaikkia kysymyksiä oltu muotoiltu tarpeeksi hyvin. Esimerkiksi, kysymykseen numero 10. *Onko varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä ollut mukana tukihenkilönä (vanhemmille tai sinulle) varhaiskasvatuksen suunnitelma- tai varhaisentuen suunnitelma-keskusteluissa* oli yhtenä vastauksena, että palvelua oli käytetty toisessa kunnassa.

Lisäksi, moni vastaajista vastasi kyllä/ei – vaihtoehtokysymyksissä, kyllä, vaikka eivät olisi palvelua käyttäneet. He ikään kuin puhuivat toisten suulla ja huhupuheiden pohjalta. Tästä esimerkkinä kysymys 22. *Koetteko varhaiskasvatuksen perhetyöstä olleen konkreettista hyötyä? Miksi?*, johon suurin osa vastasi kyllä, mutta konkreettisesta hyödystä osasi kertoa vain pari henkilöä.

Näistä huolimatta, kyselyn tarkoituksena oli selvittää päivähoidon henkilökunnan mielipiteet ja uskon niiden esille tulleenkin.

LÄHTEET

Hotti, A. 2013. Kunnalliset perhepäivähoitajat. Helsinki: Kuntaliitto Palvelut Oy. Viitattu 11.3.2015

http://shop.kuntatyonantajat.fi/uploads/perhepaivahoitajaraportti_2013.pdf

Hämeenkyrön kunnan www-sivut, 2016a. Viitattu: 31.10.2016.
<http://www.hameenkyro.fi/tietoa-hkyro/uudet-asukkaat/>

Hämeenkyrön kunnan www-sivut 2016b. Viitattu: 31.10.2016.
<http://www.hameenkyro.fi/palvelut/terveys-ja-sosiaalipalvelut/perhetyo/>

Hämeenkyrön kunnan www-sivut 2016c. Viitattu: 31.10.2016.
<http://www.hameenkyro.fi/palvelut/varhaiskasvatus/perheohjaus/>

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi: Perhetyön arkea. 2. uud. p. Helsinki: Edita.

Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. 2001. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaskela, M., Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Kivioja, U., Koskenrouta, P. & Valpola, M. 1991. Perhepäivähoidon perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjayhtymä.

KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto verkkojulkaisu. Postikyselyt. 2012. Viitattu 7.12.2013. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> .

Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Sivén, T. & Välimäki, P. 2009. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy

Lehtonen, S. 2013. Varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä. Hämeenkyrö. Haastattelu 2.12.2013. Haastattelijana Fanni Matikka. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Nummenmaa, L. 2011. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. 3. p. Helsinki: Sanoma Pro.

Ojala, M. 1993. Varhaiskasvatuksen perusteita ja haasteita. 4. uud. p. Helsinki: Kirjayhtymä.

Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää: näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Viitattu 20.11.2015. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514268741.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Kasvatuskumppanuus. 2014. Viitattu: 30.11.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppaniti/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Varhaiskasvatuspalvelut. 2015a. Viitattu: 19.3.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Dialogisuus. 2015b. Viitattu: 22.4.2015. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/dialogisuus_ammattilaisen_ ja_perheen_valilla

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Perhetyö. 2015c. Viitattu 28.10.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/perhetyo>

Tilastokeskuksen www-sivut. 2013. Viitattu: 9.7.2014. <http://www.tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/108.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vanhempainilta.fi. n.d. Viitattu: 29.4.2014.
http://www.vanhempainilta.fi/alasivut_2/kasvatuskumppanuus.

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36

Vilén M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. 2010. Helsinki: Kustannus-
osakeyhtiö Kotimaa ja Kirjapaja.

Yleissopimus lapsen oikeuksista (60/1991)

LIITE 1

Kysymyksiin vastaaminen kestää noin 20 minuuttia. Ole hyvä ja ympyröi vastaus, joka on lähinnä omaa mielipidettäsi. Kyselyssä on myös avoimia kysymyksiä, joilla tarkennetaan edellistä vastausta.

KOKEMUKSET VARHAISKASVATUKSEN PERHETYÖSTÄ HÄMEENKYRÖSSÄ

Perustiedot

1. Kauanko olette työskennelleet päivähoidossa?
2. Millainen koulutustausta teillä on?
3. Mistä olette saaneet tiedon varhaiskasvatuksen perhetyöstä?
 1. varhaiskasvatuksen perhetyöntekijältä itseltään
 2. esitteestä
 3. työkaverilta
 4. muualta, mistä? _____
 5. en ollut tietoinen varhaiskasvatuksen perhetyöstä

Palveluohjaus

4. Oletteko ohjanneet asiakasperheitä varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän palveluiden piiriin?
 1. kyllä
 2. ei (siirry kohtaan 6)

5. Millaisena koette varhaiskasvatuksen perhetyön palveluiden piiriin ohjaamisen?
Miksi?
6. Mikä saa teidät ohjaamaan asiakasperheen varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän palveluiden piiriin?

Varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä päivähoiton arjessa

7. Onko varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä ollut mukana tukihenkilönä (vanhemmille tai sinulle) vasu- tai vts-keskusteluissa?
 1. Kyllä, vasu-keskusteluissa
 2. Kyllä, vts-keskusteluissa
 3. Kyllä, molemmissa
 4. Ei kummassakaan, miksi?
8. Minkä takia varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä kutsuttiin mukaan vasu- tai vts-keskusteluun?
9. Millaisena koit varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän mukana olon vasu- tai vts-keskustelussa?
10. Oletteko käyttäneet varhaiskasvatuksen perhetyöntekijää konsultaatioapuna työssänne? Miksi?
 1. Kyllä
 2. Ei
11. Milloin koette, että varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän konsultaatioapu on tarpeellista?

12. Kuuluuko varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä mielestänne osaksi asiakasperheen ja päivähoitoyksikön välistä kasvatuskumppanuutta? Miksi?

1. Kyllä
2. Ei

13. Koetteko varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän läsnäolon tarpeelliseksi moniammatillisissa työryhmissä? Miksi?

1. Kyllä
2. Ei

Varhaiskasvatuksen perhetyöstä

14. Koetteko varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän olleen tukenanne ammatillisesti? Miksi?

1. Kyllä
2. Ei

15. Millaista ammatillista tukea olette saaneet varhaiskasvatuksen perhetyöntekijältä?

16. Millaista ammatillista tukea kaipaisitte enemmän varhaiskasvatuksen perhetyöntekijältä?

17. Mistä varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän työtavoista koette olevan hyötyä?

18. Koetteko varhaiskasvatuksen perhetyöstä olleen konkreettista hyötyä? Miksi?

1. kyllä

2. ei

19. Kuinka paljon arvioisitte tarvitsevanne tukea varhaiskasvatuksen perhetyöntekijältä tulevaisuudessa?

20. Millaista tukea arvioitte tarvitsevanne tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen perhetyöntekijältä?

21. Miten varhaiskasvatuksen perhetyötä voisi teidän mielestänne kehittää eteenpäin?

22.

LIITE 2

”On tukena perheellä ja hoitajalla, myös heidän välisenä yhteistyön apuna.”	Tuki perheelle Tuki hoitajalle Perheen ja hoitajan yhteistyöapuna	Tuki
---	---	------

LIITE 3

Hyvä vastaanottaja,

Olen Fanni Matikka ja opiskelen sosionomiksi (AMK) Satakunnan ammattikorkeakoulun Porin Tiilimäen-yksikössä. Opinnoissani olen suuntautunut sosiaalipedagogiseen lapsi- ja nuorisotyöhön.

Teen opinnäytetyötäni yhteistyössä Hämeenkyrön varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän Saija Lehtosen kanssa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on saada Hämeenkyrön päivähoidon henkilökunnan ammatillinen mielipide siitä, miten varhaiskasvatuksen perhetyö on toiminut tähän asti ja miten Te haluaisitte sitä kehittää eteenpäin, jotta Te ja asiakasperheenne saisitte näistä palveluista mahdollisimman suuren hyödyn tulevaisuudessa. Vastauksenne on arvokas, vaikka ette olisi käyttäneet varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän palveluita.

Mielipiteidenne keruussa käytän kyselylomaketta, jonka toivon jokaisen päiväkotiryhmän täyttävän keskenään ja perhepäivähoitajien itsenäisesti. Kysely on lähetetty jokaiselle ryhmälle ja perhepäivähoitajille, jotta kaikkien mielipide tulisi kuuluville. Kyselyn viimeinen vastauspäivä on 11.4.2014.

Kyselyt käsitellään nimettömänä ja vastaanottamani kyselylomakkeet hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen päätyttyä. Opinnäytetyöni tulen esittämään keväällä 2014 ja se julkaistaan Theseus-verkkokirjastossa.

Voitte ottaa yhteyttä minuun, mikäli Teillä nousee kysymyksiä ohessa olevaa kyselyä koskien.

Etukäteen kiittäen,

Fanni Matikka

Xxxxxxxxxxxxtie 10, 39200 Kyröskoski

Sähköposti: fanni.matikka@student.samk.fi

Puhelin: 040 XXX XXXX